

Jordbrukspolitikk, arealpolitikk og jordvern

Audhild Slapgård

Norges Bondelag

.2022

Samfunnskontrakt

St. meld. 11 (2016-2017)

- **Matsikkerhet** – beredskap
- **Trygg mat**
- Dyrehelse og **dyrevelferd**
- **Mindre klimautslipp**
- **Bosetting, levende bygder og kulturlandskap**
- Politisk mål om **familielandbruk**

Landbruket **har** et godt omdømme, men blir utfordret på saker som dyrevelferd, kjøttforbruk, rovdyr, klimautslipp

• Antall gårder i Norge

- 1665 – 57 191
- 1802 -79 256
- 1819 – 93 962
- 1939 - 328 181
- 1969 – 154 977
- 1979 – 125 302
- 1989 – 99 382
- 1999 – 70 740
- 2009 – 47 906
- 2020 – 38 498

Bærebjelker i landbrukspolitikken

Økonomiske
virkemidler
Jordbruksforhandlingene

Importvernet
Dagsaktuelt:
Fra kronetoll til prosenttoll

Markedsregulering

- Landbruk i hele landet, stabilt marked

Juridiske virkemidler
Konsesjonsbestemmelser
Jordvern

Jordbruksforhandlingene

- ❑ **Staten** med statens forhandlingsleder og **landbruket** med landbrukets forhandlingsleder.
- ❑ Vi forhandler om: Kornpris, Melkepris, Grønnsaker prosentsats, Målpriser på poteter.
- ❑ Tilskuddsordninger – budsjettmidler
- ❑ Skatter og avgifter er ikke en del av forhandlingene.
- ❑ Slik at vi skal nå de politiske målsetningene hvert år. Felles ansvar.

En politikk som skal fungere over tid

- **Langsiktige løsninger**
- **Kortsiktige løsninger – likviditet, eksplosjon i kostnadsvekst.**
- **Landbrukspolitikken føres ikke første og fremst av hensyn til bøndene men fordi innbyggerne trenger de varene og tjenestene landbruket tilbyr. #Norgetrenger bonden**
- **Alternativet er å la markedskreftene styre alt, i et høykost land...**

Forhandlingene – representantskapet

Øke bøndenes inntekt, å sikre rekruttering og styrke matberedskaperen

- **Kostnadseksplasjon** – må dekkes
 - Budsjettmyndas tall
- **Utvikling som andre**
 - Vanskelig lønnsoppgjør
- **Tette gapet** – minst en fjerdedel

Ekstraordinære kostnader må løses gjennom ekstraordinære tiltak

- Foreløpig kompensasjon for gjødsel og byggevarer. 754 mill. kr.
- Strømmordning for landbruket
- Mulighet for prisøkninger kjøtt og egg
- Ekstra utbetaling av kostnadsøkningen i 2021 og 2022, så raskt som mulig etter at jordbruksoppgjøret er vedtatt i Stortinget

Snuoperasjon må starte nå

Landbruk over hele landet – store og små bruk

- inntektsutjevning
- produksjoner
- områder
- størrelse

Alle produksjoner er presset

- Liberallandbrukspolitik i to stortingsperioder

Gårder og allsidig produksjon over hele landet

- Håndtere usikkerhet
- Jordbruksforhandlingene
- Andre ordninger og avtaler
- Samle kreftene – politisk snuoperasjon

Vi må ta innover oss hvor sårbare våre matsystemer er for sjokk

Ruth Haug
Professor ved Norges miljø- og biovitenskapelig universitet

Dette er tiden til å ta godt vare på våre bønder og sikre et aktivt og levende landbruk. Sammen med kornlagre gir dette god beredskap.

Romsdals Budstifte

Ansvar. redaktør og adm. direktør: **Ole Bjørner Loe Weide**
Økonomidirektør: **Terje Brecke**
Nyhetsredaktør: **Torill Skuseth**
Reportasjeredaktør: **Jan Inge Tomren**
Telefon: **71 25 00 00**

MER SANT: – Norge trenger bonden, skrev bondene under et gryende opprør i fjorårets jordbruksoppgjør. Det er enda mer sant nå. **FOTO: TROND REIDAR TEIGEN / NTB**

Vi må betale for vår matsikkerhet

Prisene på mye av det bonden trenger for å drive matproduksjon, som drivstoff, strøm og gjødsel, har steget kraftig. Så kraftig at Bondelaget ber regjeringen om å komme på banen. For den norske bonden trenger tydelige signaler på at det skal være mulig å drive matproduksjon i Norge uten å gå konkurs. – Prisene landbruket opplever nå, er en dobling opp mot i for, sier

Vi må ta oss råd til å produsere mat

LEDER: Krigen i Ukraina kan føre til økt matmangel og sult i verden. Norske bønder tydelige signaler om at det skal lønne seg å opprettholde matproduksjonen.

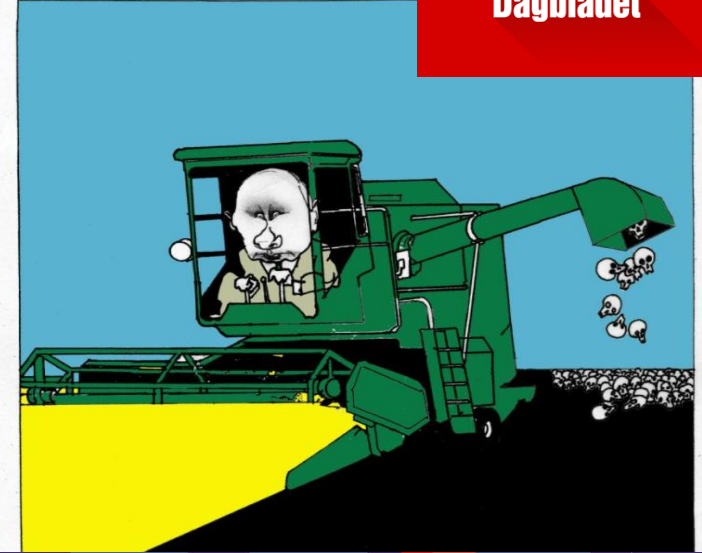
Usikre tider

- Russisk invasjon i Ukraina 24. februar 2022
 - Kostnadseksplasjon - høykonjunktur
 - Håndtere usikkerhet
 - Stabilitet utfordres
 - Rammebetingelser endres
- ## Matsikkerhet og beredskap

Krig i kornkammeret

Vi må ta vare på jorda, bøndene og systemet for matforsyning. Krigen i Ukraina må bli en vekker i arbeidet med beredskap, skriver John O. Egeland.

Dagbladet

Ureaprisene til værs

Ureaprisene har steget rundt 20 prosent denne uken. Ifølge meglarhus er det snakk om rekordhøye nivåer.

Publisert 11. mars 2022 kl. 13:00

Lesetid: 2 minutter

Bruk av beredskapslageret vårt

- Alt vi mennesker gjør trenger **areal**
- Samme hva det er krever det **plass**
- Må vi da bygge på beredskapslageret vårt? Produksjonsgrunnlaget vårt, på våre knappe 3% matjord?
- Vårt arvesølv
- God arealplanlegging, det er kommunens og statsforvalterens oppgave

Jordloven av 1955

- « *jorda skal nyttas på den måten som er mest gagnleg for samfunnet, men dette kan ein ikkje oppnå utan at dei som utøver yrket, har slike vilkår at dei kan driva eit rasjonelt jordbruk.*
- «*Hovedmålet med lova er å fremja ei slik utvikling at flest mogleg jordbruk kan bli store nok til å livære ein huslyd*»

Plan- og bygningsloven

§ 1-1. Lovens formål

Loven skal fremme **bærekraftig utvikling** til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Planlegging etter loven skal bidra til å **samordne** statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.

Byggesaksbehandling etter loven skal sikre at tiltak blir i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. Det enkelte tiltak skal utføres forsvarlig.

Planlegging og vedtak skal **sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning** for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på **langsiktige løsninger**, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

Overordnet hensyn i arealforvaltningen

- Brevet til kommunene **Ta vare på matjorda**, har mange gode intensjoner, anbefalinger og tips.
- Det må stilles noen krav
 - SKAL ha en jordvernstrategi
 - Skal være et overordnet mål i samfunnsdelen, i kommunens arealdel,
 - Det skal følge med et arealregnskap i alle plansaker
 - Statsforvalteren SKAL veilede og bygge kompetanse i kommune i dette arbeidet
 - Staten kan heller ikke bygge veier midt i vårt matfat! **Jordvern er et samfunnsansvar** ikke kun et selvstendig ansvar på hver enkelt bonde.
 - Jordloven § 9 må skjerpes.
- Forslag til endret ordlyd i § 9 annet ledd: Departementet² kan i særlege høve gi dispensasjon **når det etter ei vurdering av samfunns-gagnen er klart at omsynet til jordvernet** bør vika. Ved avgjerd skal det mellom anna takast omsyn til godkjende planar etter plan- og bygningslova,³ drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området, kulturlandskapet og det samfunns-gagnen ei omdisponering vil gi. Det skal òg takast omsyn til om arealet kan førast attende til jordbruksproduksjon. **Før dispensasjon kan givast, skal alternative løysingar vera vurdert. Det kan ikkje i noko høve omdisponerast til bustad, fritidsbustad eller næring som ikkje inngår i arealformålet landbruk LNFR.**

Arealplanlegging

Hva gjør at det over
tid blir slik i Norge?

Skottland

Typisk norsk bygd, med spredt bustad bebyggelse

Konsentrert bebyggelse

Som igjen Gir et mulighetsrom som ikke ville vært tilstede ellers

Dette jordet er opptatt

Her dyrkes det mat!

- Fordi vi skal produsere
Verdens Beste mat

Norges Bondelag

05.04.2022